

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Onuncu İqtima

3.5.1336 Pazartesi

Münderecat

Sayfa	Sayfa
1. — Zabıtı sabık hulâsası	192
2. — Äzayı kıram muamelâtı	192,193,194,195
1. — Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendinin izni	192
2. — Erzincan Mebusluğuna intihabedilmiş olan Osman Fevzi, Şeyh Fevzi, Tevfik ve Hüseyin efendilerle Emin Beyin intihap mazbataları hakkında Mazbataları Tetkik Encümeni mazbatası	193
3. — Adana mebusluklarına Dr. Eşref, İbrahim beylerle Abdullah, Mehmed ve Tevfik efendilerin intihabolunduğuna dair fırka 11 Kumandanı Mehmed Arif Beyden mevрут telgraf	193
4. — Adana mebusluklarına Dr. Eşref, İbrahim beylerle Abdullah, Tevfik ve Mehmed Efendilerin intihabolunduklarına dair Kilik'ya Heyeti Merkeziye Murahhası Ahmed Reşid Beyden mevрут telgraf	194
5. — İzmir Mebusu Hacı Süleyman Efendiye bir hafta izin verilmesine dair Hüdavendigâr Valiliğinden mevрут telgraf	194
6. — Sivas Mebusu Hayri Efendiye izin verilmesine dair Sivas Heyeti merkeziyesinden mevрут telgraf	194
7. — Siird Mebusluğuna seçilmiş olan Halil Hulki Efendinin harcırahının gönderilmesine dair telgrafı	194
8. — Muş mebusunun harcırah talebine dair telgrafı	194
9. — Mentеше mebusluklarına seçilen zevat hakkında mutasarrıflıktan mevрут telgraf	194
10. — Mentеше Mebusu Kaymakam Mahmud Beyin şehidolduğunun tebliği	195
11. — Edirne mebusluklarına Kâzım Kara Bekir Paşa ile Miralay Cafer Tayyar ve İsmet Beylerin intihabedildiklerine dair Trakya Müdafaai Hukuk Heyeti merkeziyesinden mevрут telgraf	195
12. — Mebusluğa intihabedilmiş olan Kâzım Kara Bekir Paşanın Şark cephesindeki işleri dolayısıyla bir müddet Meclise iltihak edemeyeceğine dair telgrafı	195:196
3. — Takrirler	196
1. — Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin yollar hakkında takriri	196
2. — Erzincan Mebusu Emin Beyin, Erzincan havalisindeki memurların altı ay maaş alamadıklarına dair takriri	196
3. — Aydın Mebusu Tahsin Beyin şüheda evlâtları hakkındaki takriri	196
4. — Muhtelif evrak	192,193
1. — Nallıhan'la Mudurnu arasında âsilerle vukubulan müsademeye dair Kuvayi Milliye ve Tedibiye Kumandanı Arif Beyden mevрут telgraf	192:193
2. — Göynüğün âsilerden temizlendiğine dair Eşref imzalı telgraf	193
3. — Meclisin küşat günü olan 23 Nisan'da Erzurum'da yapılan tezahürata dair Kâzım Kara Bekir Paşanın telgrafı	193,194
5. — İntihaplar	196
1. — İcra Vekillerinin intihabı	196:197,197,198,198

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : Z. S. 2

3 Mayıs 1336 Pazartesi

REİS — Reisisani Celâleddin Arif Beyefendi

KÂTIPLER : Haydar Bey (Kütahya), Muhiddin Baha Bey (Bursa)

REİS — Efendim, celseyi açıyorum. Zaptı sabık kıraat edilecek.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Reisisani Celâleddin Arif Beyefendinin tahtı Riyasetinde celse badezzeval saat ikide inikadeyledi. Zaptı sabık hulâsası kıraat ve İcra Vekillerinin sureti intihabına mütedair olan kanunun beşinci maddesi ret ve bu babdaki karar celsei kafiyede tebliğ edildiğinden zabtın o suretle tashihi kabul edildi. Kanunun aleyhindeki takrirler kıraat olunduktan sonra tâyini esami suretiyle reyler toplanarak 130 mevcuttan 110 zatın kabul, 15 zatın reddeylediği ve 5 zatın müstenkif kaldığı anlaşılmuş ve kanunun sülûsanı ekseriyetle kabul olunduğu tarafı Riyasetten tebliğ edilmiştir. Bolu Mebusunun takriri lâyiha Encümenine badelhavale Çelebi Efendi Hazretlerinin talebeyledikleri mezuniyet kabul olunmadı. Çorum Mebusu Haşim Beyin takriri Lâyiha Encümenine havale ve takrirler hakkında bâzı metalibatı havi olarak verilen 43 imzalı takrir nazarı dikkate alındı. İcra Vekilleri Kanununun ikinci müzakeresine lüzum olmadığı ekseriyeti sülûsanı âra ile takarrür ettikten ve Haydar B. (Kütahya) nın iki kıta takriri Lâyiha Encümenine ve Maraş'da yeniden intihabat icrasına dair olan telgrafname icraya havale edildikten sonra yarınki ruznamenin zaptı sabık hulâsası, evrakı varide ve İcra Vekilleri intihabından ibaret bulunduğu ve badezzeval saat ikide, yani ezanî saat altı buçukta içtima edileceği tarafı Riyasetten tebliğ buyurularak saat dörtte celseye hitam verildi.

REİS — Zaptı sabık hakkında söz söylemek istiyenler var mı? Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar (Kabul sadaları). Müttefikân kabul edildi.

2. — ÂZAYI KİRAN MUAMELÂTI

1. — Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendinin izni.

ABDÜLHALİM ÇELEBİ Ef. (Konya) — Mübrem bir ihtiyaç için Konya'ya gitmek lüzumunu hissettim, hiç olmazsa on beş, yirmi gün kadar Konya'ya gitmekliğime müsaade buyurulmasını temenni ederim. Çünkü takririm Heyeti Aliyenizce kabul olunmadı. Binaenaleyh bu

bir teveccühtür. Cümleminize arzı teşekkür ederim efendim. Yalnız bir haftada avdet etmek üzere Reis Beyin kendilerinden müsaade istedim efendim, kendileri de Riyasetin salâhiyeti dâhilinde olarak bir hafta mezuniyet ita edeceklerini beyan buyurdular. Fakat bilhassa kalbi âlilerini rencide etmemek için on beş günde avdet etmek üzere izin talebediyorum. (Muvafık sadaları)

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Celâleddin Arif Beyefendi yalnız kahyorlar da onun için kabul etmemiştik (Unum tarafından muvafık muvafık sadaları)

REİS — Kabul ediyor musunuz efendim? (Kabul sadaları)

Efendim ne kadar talep buyurulmuş idi?

ABDÜLHALİM ÇELEBİ Ef. (Konya) — On beş gün efendim.

REİS — O halde on beş gün mezuniyet kabul edildi. Efendim bâzı okunacak evrak vardır.

4. — MUHTELİF EVRAK

1. — Nallıhan'la Mudurnu arasında âsilerle vukubulan müsademeye dair Kuvayi Milliye ve Tedibiye Kumandanı Arif Beyden mevрут telgraf

Kuvvei Takibiye Kumandanı Arif Beyin telgraf sureti :

Evvelki gün Nallıhan'dan Mudurnu'ya gelmek üzere iken Karakiriş dağında Mudurnu ve Bolu'dan üzerimize sevk olunan ve zaten o civardaki Çarşamba nahiyesinin köylerinden çıkarılan kuvvetlerle müsademeye tutuşarak biavnihitaalâ Bolululardan başka diğer eşkiyanın kısmı âzamını meyyiten ve bir kısmı da hayyen derdest ederek cezayı sezalarımı verdim. Çünkü gün Çarşamba kariyelerini metin bir itaate aldıktan ve nahiyeye merkezinde Teşkilâtı Milliyeyi yeniden tesis ve ihya ettikten sonra bu gece bir cebrî yürüyüşle Kızık yaylasından aşmak suretiyle Bolu'ya takarrübettim. Bolu'nun beş kilometre kadar Cenubu - Garbisinde mevzi alan Bolu âsileriyle yarım saat devam eden müsademe neticesinde kahraman ve fedakâr süvarilerinin açık arazide top mevziine hücumla topu zaptetmeleri

üzerine zaten miktarları çok olmyan usatın piyade efradı kısmen itlâf edilmek ve kısmen firar etmek suretiyle inhizamı katiye uğratılan âsilerin iki makinalı tüfek ve bir topları olduğu ve mevziler ihzar etmiş buldukları halde yarım saat bile müdafaaya kudretyabolamamaları da müddealarındaki haksızlıkları ispata kâfidir. Her ihtimale karşı şehir etrafında emniyet tertibatı ahzolunduktan sonra birkaç saate kadar Bolu'ya girerim ve müsademe iğnesiyle muharebe tertibatı alınmış, kudretli bir cebel topu, iki makinalı tüfek, bir miktar cepane, ve birkaç beygir iğtinam olunmuştur.

2 Mayıs 1336

Kuvayi Milliye ve Tedibiye Kumandanı Arif

2. — Göynük'ün âsilerden temizlendiğine dair Eşref imzalı telgraf

Göynük'ü yarım saat bir müsademedden sonra aldık. Bolu'nun işgal ve Mudurnu'daki düşmanın da kendiliğinden firar ettiği haberini aldık. Düşman hiçbir yerde sebat gösteremiyor. Kuvvei mâneviye namına bir şey kalmamıştır, ateşleri gayrı pek sebatsızdır, Allah her müsademedede bize yardım ediyor, düşman perişan kaçıyor.

2.5.1336

Eşref

REİS — Bir de diğer bir haber daha vârit oldu.

BİR SES — Nereden?

FEVZİ Ps. — Yabanabad'dan.

REİS — Bir buçuk saat müsademedden sonra gönderilen müfrezemiz Yabanabad'a dâhil olmuştur ve yoluna devam ediyor, diye malûmat veriliyor, efendim.

İSMAİL FÂZİL Ps. (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar! Bu Arif Bey Beypazarı'ndan başlıyarak Bolu'ya kadar ve daha ilerilere doğru devam eden isyanı hakikaten pek kahramanane ve pek dindarane bir surette hallettiğinden dolayı kendisine Heyeti Umumiye namına beyanı mahzuziyet olursa kendisinin mucibi iftihar ve memnuniyeti olacaktır. (Hayhay, sadaları).

REİS — Kabul edenler ellerini kaldırsınlar. (Eller kalkar). Kabul edildi, efendim.

2. — *Erzincan Mebusluğuna intihabedilmiş olan Osman Fevzi, Şeyh Fevzi, Tefvik ve Hüseyin efendilerle, Emin Beyin intihap mazbatalarının tasdiküne dair Mazbataları Tetkik Encümeni mazbatası*

REİS — Rüfekayı muhteremeden bazı zevatın mazbatası encümence tetkik ve tasdik edilmiş ve tasdıkları Heyeti Âliyenize de teklif olunuyor efendim, okunacaktır.

Erzincan Mebusu olarak intihabolunan müftü liva Osman Fevzi ve Şeyh Hacı Fevzi ve Tefvik efendilerle Emin Bey ve Hüseyin efendile-

rin keyfiyeti intihaplarını mübeyyin işbu mazbata encümenimizce bittetik münderecatı usulüne muvafık görülmekle berayı tasdik Heyeti Umumiyeye arzı karargir oldu.

19 Nisan 1336

HAŞİM B. (Çorum) — Hasan Efendi olmayacak, Hüseyin Efendi olacak.

REİS — Bu zevatın âzalıkları kabul ediliyor mu? (Kabul, kabul, sadaları). Kabul edildi.

KÂTİP HAYDAR B. — Bâzı telgraflar daha var, efendim.

HAMDULLAH SUBHÎ B. (Antalya) — Bendeniz bir söz söyleyeceğim, müsaade buyurun musunuz, efendim?

REİS — Telgraflar okunsun da ondan sonra.

3. — *Meclisin küşat günü olan 23 Nisan'da Erzurum'da yapılan tezahürata dair Kâzım Karabekir Paşanın telgrafı*

Bugün Nisanın yirmi üçüncü günü Cuma namazı Erzurum'un Narmanlı Camii Şerifinde cemaati kiram ile eda ve hatmi şerif ve mevlûdu nebevi kıraat olunarak sevgili hakanımız ile payitahtımız ve sair bilâdi islâmiyenin kariben halâsi işgaline dua edilmiş ve hitamında merasimi tebrikiyenin ifası için dairei hükümete gidilerek pek parlak tezahüratı milliyede bulunmuş ve her taraf donatılmıştır. Cenabı Hak'tan Büyük Millet Meclisimizin bileümle mesaisinde tevfikatı ilâhiyeye mazhar olmasını temenni eyler ve on beşinci kolordunun bu Millî Meclisimizin emrine âmade olduğunu kemali hürmetle arz eylerim.

23 Nisan sene 1336

K. 15 Kumandanı

Kâzım

(Alkışlar, yaşasın, sadaları)

3. — *Adana mebusluklarına Doktor Eşref, İbrahim Beyler ile Abdullah, Mehmed ve Tefvik efendilerin intihabolunduğuna dair fırka 11 Kumandanı Mehmed Arif Beyden mevрут telgraf*

Niğde 26.4.1336

Heyeti Temsiliye Riyasetine

Ankara'da küşadedilen Büyük Millet Meclisi âzalığına Adana livasından âtideki zevatın intihap kılındıkları ve müteheyyii hareket buldukları.

1. Adana Sıhhiye Müdürü Sabıkı Eşref B.
2. Kethüzade İbrahim Bey,
3. Adana Mebusu sabıkı Karaisalı Müftüsü Abdullah Efendi,
4. Karaisalı kazasından Hocazade Mehmed Efendi,
5. Adana eşrafından Küleklizade Tefvik Efendi.

Fırka 11 K.

Mehmed Arif

4. — *Adana mebusluklarına Doktor Eşref, İbrahim beylerle, Abdullah, Tevfik ve Mehmed efendilerin intihabolunduklarına dair Kilikya Heyeti Merkeziye Murahhası Ahmed Reşid Beyden mevrut telgraf*

Ankara'da Heyeti Temsiliyeye

Büyük Millet Meclisi için Adana livası namına intihabolunan zevat berveği âti arz olunur : Adana Sıhhiye Müdürü Sabıki Doktor Eşref, eşraftan Kethüdazade İbrahim, esbak Adana Mebusu Abdullah, eşraftan Küleklizade Tefik, Karaisalı Ulemasından Hoca Mehmed Bey ve Efendiler olup Karaisalı'da bulunan Heyeti Merkeziye tarafından bildirilmiştir.

Kilikya Heyeti Merkeziyesi
Ahmed Reşid

5. — *İzmir Mebusu Hacı Süleyman Efendiye bir hafta izin verilmesine dair Hüdavendigâr Valiliğinden mevrut telgraf*

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaseti
Celilesine

Beraber getirmekliğime müsaade buyurulan İzmir Mebusu Nazillili Hacı Süleyman Efendiye berayi tedavi bir hafta daha müsaade buyurulması müsterhamdır, ferman.

30. III. 1336

Hüdavendigâr Valisi
Hâcim

REİS — Kabul ediliyor mu efendim? (Hay, hay sadaları)

6. — *Sivas Mebusu Hayri Efendiye izin verilmesine dair Sivas Heyeti Merkeziyesinden mevrut telgraf*

Ankara'da Heyeti Temsiliye Riyasetine

Sivas Meclisi Âli Millî Azasından Sığircızade Hayri Efendinin burada vücuduna lüzumu mübrem var. İradei Milliye gazetesinin devamı intişarı için ihtiyacı şedit mevcut iken Sivas âzalarının hareketi suretiyle harice hüsnütesir ve Meclisi Âli Millinin küşadını teshilen bizzarure mumaileyhin buradan hareketi teviz edilmiş ise de Meclisi Âlinin küşadiyle tasavvur olunan mezahir artık vâridolamıyacağından mumaileyhin buradaki vazaifi nazarı itibara alınarak mezunen ve suveri saire ile iadesi esbabının istikmalini hassaten rica ve istirham eyleriz.

Sivas Heyeti Merkeziyesi namına
Halis

(Muvafık değil sadaları)

REİS — Efendim, zaten Sivas Mebusu beyler bu bapta bâzı müracaatlarda bulunmuşlardı. Onun için Emir Paşa Hazretlerinden izahat vermelerini rica ederim, izahat verirse ona göre icabına bakarız efendim.

İSMAİL FÂZİL Pş. (Yozgad) — On Beşinci kolordu kumandanlığına cevap vermek lâzımdır.

REİS — Evet efendim.

EMİR Pş. (Sivas) — Hayri Bey biraderimizi oradan getirttik, Millet Meclisinin küşadında bulunmak için. Hakikaten kendisinin Sivas'ta bulunması lâzımdır. Fakat kendisine o vakit demiştim ki : Gidelim bir defa, Meclisi Âli küşadedildikten sonra bir müddet sana izin alınız ve izin almaya çalışır, delâlet ederiz. Esasen kendisi hususatı zatiyesi için değil orada İradei Milliye gazetesini çıkarmak dolayısıyla bulunması lâzımdır. Bunu da idare ediyor. Hayri Beyin burada bulunmasından dolayı âza azalmıştır. Sivas mühimce bir yerdir, nazarı dikkatini elbederim. Bir müddetçik gitsin, işlerini yoluna koysun. (Kabul, kabul sadaları)

REİS — Efendim, mezunen gitmesine müsaade olunuyor mu? (Hay, hay sadaları) O halde bir buçuk ay mezundur efendim.

Siird Mebusu Halil Hulki imzasıyla Hekimhan'dan gelen telgraf vardır.

7. — *Siird Mebusluğuna seçilmiş olan Halil Hulki Efendinin harcırahının gönderilmesine dair telgraf*

Ankara'da Meclisi Âli Millî Riyaseti Aliyesine

Şubatın on dokuzundan beri yollardayım. Güzergâhın karla mesdudiyetine bâzı ârizai bedeniyenin inzimamiyle beraber vesaiti nakliye tedarikindeki müşkülâtın da iktihamı gibi mevania mâruz kaldım. Siird'den aldığım meblâğla ancak Sivas'a yetişebileceğim, Ankara'ya kadar masarifi seferiye ve zaruriyeme medar olabilecek avansın lütfen Sivas'tan itası için icabedenerlere iradesi müsterhamdır efendim.

Siird Mebusu
Halil Hulki

(Hay hay, muvafık sadaları)

REİS — Müsaade buyurulursa Meclisimizin Heyeti İdaresine havale edelim, icabını tetkik eder ve yaparız.

8. — *Muş Mebusunun harcırah talebine dair telgraf*

KÂTİP HAYDAR B. — Muş Mebusundan da aynı mealde bir telgraf var, o da Elâziz'de kalmış, harcırah istiyor. (Divanı Riyasete havale olunsun sesleri)

9. — *Menteşe mebusluklarına seçilen zevat hakkında mutasarrıflıktan mevrut telgraf*

KÂTİP HAYDAR B. — Menteşe Mutasarrıflığından bir telgraf var.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Mahreci neresidir efendim?

HAYDAR B. — Niğde efendim.

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Meclisi fevkalâdei millî âzalığına mukadde ma Mentese namına intihabolunan zevattan istifa edenlerin yerine ahiren intihabolunan On Beşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa ile Geyve Boğazı Kuvayı Milliye Kumandanı Kaymakam Mahmud ve Mentese eşrafından Emin Kâmil ve Müftüzade Sadeddin beyler ekseriyet ihraz eylemiş ve mumaileyhimadan Emin Kâmil ve Sadeddin Beyler müteheyyii âzimet buldukları Kâzım Paşa ile Mahmud Beye de tebliği keyfiyet buyurulması.

Mutasarrıf
Edhem

10. — *Mentese Mebusu Kaymakam Mahmud Beyin şehidolduğunun tebliği*

REİS — Efendim, biliyorsunuz ki, Mahmud Bey sizlere ömür şehidedildi. (Allah rahmet eylesin, sadaları) Tabiidir ki, yerine bir başkasının tâyin edilmesi lâzımdır. (Ailesine beyanı taziyet edilmesini teklif ederiz, sadaları)

Teklif kabul buyuruluyor mu, efendim? Kabul edenler ellerini kaldırsınlar. (Eller kalkar) Kabul olundu, efendim.

11. — *Edirne mebuslarına Kâzım Karabekir Paşa ile Miralay Cafer Tayyar ve İsmet beylerin intihabedildiklerine dair Trakya Müdafaa Hukuk Heyeti Merkeziyesinden mevrut telgraf*

REİS — Efendim, Kâzım Paşa Hazretleri Edirne'den intihabedilmiş, Trakya Müdafaa Hukuk Heyeti Merkeziyesinin tahrirâtı var, müşarünileyhin de Edirne Müdafaa Hukuk Heyeti Merkeziyesine bir teşekkürnamesi vardır. Okunacak efendim.

Heyeti Temsiliyeye

İnikadedecek Meclisi fevkalâdei millîde Edirne vilâyetiyle Çatalca'yı temsil etmek üzere üç zatın intihabı Lüleburgaz'da içtima eden kongrede Trakya Müdafaa Hukuk Edirne Heyeti Merkeziyesine tevdi ve ihale olunmuş ve ledezikir buradan hasbezzaman bir heyetin izamı mümkün olamamış olduğundan memleketimiz hakkındaki vukuf ve malûmatı kâmileleri hasebiyle On Beşinci Kolordu Kumandanı Karabekir Kâzım Paşa, Miralay Cafer Tayyar ve İsmet Beylerin intihabı tensip ve keyfiyet kendilerine de işar ve temenni olunmuş olmakla Heyeti Muhteremelerince de icabı halin ifası istirham olunur.

Trakya Müdafaa Hukuk Heyeti
Merkeziye Reisi
Şevket

12. — *Mebusluğa intihabedilmiş olan Kâzım Karabekir Paşanın Şark cephesindeki işleri do-*

layısıyla bir müddet Meclise iltihak edemeyeceğine dair telgrafı

Heyeti Temsiliyeye

C. : 20 . IV . 1336 şifreye

Trakya'dan Meclisi fevkalâde âzalığına intihabedildiğim hakkındaki telgrafnameyi Birinci Kolordu Kumandanı tebliğ edip fartı muhabbet ve memnuniyetle kabul ve kendilerine keşide olunan 19 . IV . 1336 tarihli telgrafnameyi zire naklile arz ettim. Bu vazifeyi deruhte etmekle zaten bütün kalb ve ruhumun, merbut olduğu Meclisi Millîde daha katî alâkalarla da rabıta (okunamamıştır) bulunmuş oluyorum. Şark Cephesindeki vazifei hazıram o feyizkâr muhit içinde bulunmaklığımı mâni olduğu cihetle uzakta bulunduğum müddetçe din ve milletin halâsına mâtufl müzakeratı cariyelerinden mümkün ise her gün kısa bir hulâsanın âcizlerine de berayı malûmat iblâğına müsaade buyurulmasını rica ederim ve Meclisi fevkalâdenin bir uzvu sadıkı olmaktan mütehasıl hissî bahtiyarımın Heyeti Celîleye büyük hürmetlerle arzına tavassut buyurulmasını istirham ederim.

Suret

Trakya Müdafaa Hukuk Heyeti Merkeziyesine Edirne'ye olan irtibat ve hürmetim lâyezaldir. Senelerece beraber çalıştığım Trakya halkının hukuku milliyelerinin muhafazası için Meclisi Milliye fevkalâde âza intihabım hususunda gösterdikleri teveccüh ve kadirşinaslığa karşı bütün kalbimle arzı şükran eylerim. Umum milletimizin selâmetini ve mütekeffil olan şeref ve vaziyetini yakın zamanda temin ettikten sonra inşaallah vaziyetimizin aksamı mütebakiyesinin dahi pek şanlı bir surette istihlâsına muvaffakiyet elvereceğine itimadım tamdır. Şark vaziyetinin halline kadar Meclise yakından iştrak edemeyecek isem de yine Meclisin her mukarراتına muttali olacak ve sevgili Trakya'mızın her hakkını bütün mevcudiyetimle muhafaza ve bizzat veya bilvasita sizleri de tenvir edeceğim bütün sevgili Trakyalılara hürmet ve samîmiyetimin tebliğini rica eylerim.

K. 15 K.

Kâzım Kara Bckir

REİS — Bu halde Edirne intihabatı kabul buyuruluyorsa müşarünileyhin mezun addedilmesini kabul ve Muğladan da intihabedildiği cihetle hangisini tercih edeceğini istifsar edelim (Muvafık, kabul, sesleri)

Zannederim ki, biliyorsunuz, rüfekarızdan birçoğları kumanda başında bulunuyorlar. Kendileri mevkilerini terk edemezler. O mevkide kal malûmlar. Mezun addedeceğiz.

(Muvafık, sesleri)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — İki yerden vazife nasıl olur? (Gürültüler)

HAMDULLAH SUBHİ B. (Antalya) — Efendim, Meclisi Âlinize bir küçük teklifte bulunacağım, her gün dahili vaziyet itibariyle şayanı dikkat haberler aldık mı efendim. Meclisi Âlinize tebliğ ediliyor. Halbuki haricî vaziyetimiz itibariyle de yine birtakım haberler geliyor, onları söylemek âdetini hatıra getirmedik. Fakat bazan haricî vaziyet hakkında aldığımız haberler Bolu'nun işgalinden çok daha mühimdir, bir kısım âsilerin tedibedilmesinden daha mühimdir. Bendeniz rica ediyorum; şimdiye kadar dahili vaziyet hakkında tenvir için verilen malûmat hariç, hakkında da alınan malûmat ile itmam edilsin. Millet Meclisi müzakeratından vaziyeti umumiye hakkında burada fikir edinen sâmil, yani milletdaşlar daha müstefidolurlar ve hakikaten olan şey neden ibarettir? Görebilirler. Bunu teklif ediyorum. Meclisi Âliniz bu noktada bir arzu dermeyan etsin, alınan mühim haberler buraya tebliğ edilsin, teklifim budur efendim. (Hay hay sadaları)

REİS — Bittabi kabul ediliyor değil mi efendim?

3. — TAKRİRLER

1. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin yollar hakkındaki takriri.*

KÂTİP HAYDAR B. — Efendim, Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin bir takriri vardır.

REİS — Müsaade buyurursanız İktisat Encümenine havale edelim orada tetkik edilsin ve Hükümetle görüştükten sonra...

ÂBİDİN B. (Niğde) — Evrak encümeninden çıkmıyor efendim, geçende bir takrir vermişim orada kaldı gitti.

REİS — Efendim, tesri ederiz.

ÂBİDİN B. (Niğde) — Tesri edilmeli efendim.

2. — *Erzincan Mebusu Emin Beyin, Erzincan havalisindeki memurların altı ay maaş alamadıklarına dair takriri.*

KÂTİP HAYDAR B. — Efendim, Erzincan ve havalisi memurları altı ay maaş alamamış, Erzincan Mebusu Emin Beyin buna dair bir takriri var, bunu da Maliye Encümenine tevdi edelim.

REİS — Tetkik edilsin ve neticesi bildirilsin. (Müstaceliyet kararı sadaları) Müstaceliyet kararıyla havale edildi efendim.

3. — *Aydın Mebusu Tahsin Beyin, şüheda evlâtları hakkında takriri.*

REİS — Aydın Mebusu Hasan Tahsin Beyin, bir takriri var, şüheda evlâtlarının sokakta kalmalarından bahsediyor. Bunu da şimdi Sıhhiye

ve Muaveneti İctimaiye Encümenine gönderelim. Oraca bir karar ittihaz ettikten sonra Meclisi Âlinize bildirsinsinler.

5. — İNTİHAPLAR

1. — *İcra Vekillerinin intihabı.*

REİS — Şimdi efendim, intihabata başlıyacağız, fakat yalnız intihabata mübaşeret etmeden evvel bir cihet var ki, onu tasrih edelim. Ayrı ayrı mı intihabedelim, yoksa hepsini bir liste üzerine mi intihabedelim? (Ayrı ayrı sadaları) (Liste üzerine sadaları) Ayrı ayrı intihab-eylediğimiz takdirde on bir defa veyahut on defa isimlerin okunması lâzımgelcek değil mi efendim? Halbuki bir liste yapacak olursak bir defa okumakla biter. Meclisi Âliniz hangisini tasvibederse. (Liste, liste sadaları) (Reye koyunuz sadaları) (Gürültüler)

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Şimdi efendim, intihabatın icrasında vâridi hatır olan noktâ, Makamı Riyaseti Aliyeden arz olunduğu vechile, ya her bir icra makamı için ayrı ayrı olması veyahut büyük bir listede bütün makamat için isimlerin yazılması keyfiyettir. Bir defa bendeniz efendim her birisinin böyle on bir defa reye konulması, kıymetli vakitlerimizi izaa edeceğinden maada, her bir icra makamına lâyık olan zevatı yazmak keyfiyeti mühimdir. Noktai nazarımızı her zatın ihtisası olduğu meseleye hasrı noktasından ise bunu bendeniz arz edeyim efendim.

Yalnız icra makamında bulunmasını arzu ettiğimiz bir arkadaşımızın, aynı zamanda bizim arzumıza muvafık olmıyan diğer makama lâyık olduğunu görüyoruz. Meselâ bir zatı bendeniz isim tasrih etmek istemiyorum - Adliyyeye münasip görüyorum, diğer arkadaşım bunu maliyyeye veya İktisada muvafık görüyor. O zatın haiz olduğu meziyeti şahsiye itibariyle Heyeti İcraiyyeye dâhil olmasını arzu ettiğimiz halde, kendi elimizle, ittifakımızın hilâfına, bir defa adliyyeye bir de maliyyeye; bir defa meselâ şer'iyeye yazılmasından dolayı, kıymetini değil, ârayı teşettüte uğratacağız, onun için efendim, kendimiz kabul ettik, ikinci madde, İcra Vekillerini Büyük Millet Meclisi kendi aralarından, intihabetmek salâhiyetini kabul ediyor. (Doğru, doğru sadaları) Makam gösterir demek değildir. Bir vekil intihabedilir. Efendim zaten şimdiye kadar cereyan eden müzakeratımızda, Reisi İcra'nın kendi arkadaşlarını intihabetmesini veyahut kendi aralarında kabul etmek cihetlerini tetkik ettik. Binaenaleyh biz her bir kimseye her bir zata ayrı ayrı makam göstereceğimize zatlarını gösterebiliriz. O zatların ihtisaslarına göre vazifelerini ondan sonra tâyin keyfiyeti Reise munhasır olsun. Bir heyet intihabedelim. Bendeniz bu teklifte bulunuyorum, bendenize kalırsa bundan iyi-

si olamaz. (Kabul olunan kanuna mugayir sadaları)

REİS — Bu hususta başka söz isteyen var mı efendim?

RAGİB B. (Kütahya) — Bendeniz Refik Şevket Beyin fikrine işirak edemeyeceğim. Çünkü ben adliye münasip gördüğüm bir zatı umuru maliyede görmek istemem. Umuru şer'iye münasip gördüğüm bir zatı umuru maliyede görmek istemem. Bendenizin kanaatinece intihabedeceğim bir zatı meselâ umuru şer'iye münasip görmüşsem daima onu umuru şer'iye de görmek isterim. Binaenaleyh benden bu hak alınmamalıdır. Bu hak, adliye münasip gördüğüm bir zatı adliye intihabetmek şartıyla bana verilmiştir. Çünkü birinci maddesinde kabul ettiğimiz kanun devairi icrayeyi sayıyor ve ikinci maddesinde, bütün vekilleri Meclis intihabeder dyor. Binaenaleyh intihabedeceğimiz zevatın hangi heyetlere intihabedileceğini göstermek muvafıktır.

MUHİDDİN BAHA B. (Bursa) — Efendim, intihabın Kanunu Medenimize muvafık olarak icra olunması lâzımdır. Mademki tevkil ediyoruz, ne için tevkil ettiğimizi biz de bilmeliyiz, vekillerimizin de bilmesi lâzımdır. Oraya gittikleri vakit heyeti umumiyesi bir tek iş görecek-

lerse bu doğrudur. Fakat eğer aralarında birini maliyeye birini iktisada ayracaklarsa o zaman heyeti umumiyesini bilâ takyit intihabetmek Kanunu Medenimize muvafık değildir. Ayrı ayrı intihabemeliyiz.

(Muvafık sadaları).

REİS — O halde ayrı, ayrı intihap buyuracakmışız (Gürültüler).

Müsaade buyurunuz efendim bunu reye koyuyorum.

BİR SES — Hepsi bir listede olsun. Yani intihabedilen vekil tasrih edilsin değil mi?

REİS — Bu fikirde olanlar ellerini kaldırsın. Tasrih suretiyle. Pekâlâ kabul edildi. Bu suretle olacak. Şimdi efendim bir defa mı icra edelim, yoksa on defa mı icra edelim? (Gürültüler).

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Fikrimi söylüyorum efendim.

REİS — Zatiâliniz fikrinizi sonra söyleyiniz. Müsaade buyurun, onu rey tâyin eyliyecek. İntihap on defada mı yapılacak bir defada mı? Bir defada on isim taraftarı olanlar ellerini kaldırsın (Eller kalktı) Bir listede on isim. Ekseriyet böyle efendim. Ekseriyetle kabul olundu. Görüşmek için beş, on dakika celseyi tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : Z. S. 3,30

REİS — Reisisani Celâleddin Arif Beyefendi

KÂTIPLER : Haydar Bey (Kütahya), Muhiddin Baha Bey (Bursa)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. Listeler ihzar ediliyor mu efendim? (Evet sadaları). O halde isimleri okumaya başlayalım mı?

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Daha yazmadık efendim.

REİS — Fakat efendim zannederim ki, Erkân Harbiye Riyasetini tekrar yazmaya lüzum yok. Çünkü Meclisi Âliniz doğrudan doğruya bu işe İsmet Beyi memur etmiş idi (Muvafık sesleri).

MUHİDDİN BAHA B. (Bursa) — Yalnız Heyeti İcraiye dâhil olmaları lâzımdır. (Gürültüler). Bilâhara...

REİS — On bir makama on bir isim yazılacaktır. Erkân Harbiye... (Gürültüler).

On bir isim yazılsın efendim. Erkân Harbiye de dâhil olduğu halde...

Efendim isimleri okumaya başlıyoruz.

(Kâtip Muhiddin Baha Bey esamiyi okumaya başladı ve isimleri okunanlar rey puslalarını

verdiler).

REİS — Başka ismi okunmayan zat yok değil mi? (Var sesleri).

(Yeni gelen ve isimleri okunmayan zevat dahi isimlerini yazdırarak rey puslalarını verdiler)

REİS — Kur'a ile üç âzayı veyahut dört âzayı...

REMZİ Ef. (Kayseri) — İhtisası olanları...

SİRRI B. (İzmit) — Kur'a daha iyi.

REİS — İhtisası olmayanlar uzatır zannederim (Kur'a ile sesleri). Peki peki efendim.

(Kura çekilmeye başlandı)

REİS — İlyazade Refet Ef., Çemişgezekli Nüzhet Ef. Maden, Çemişgezekli Mustafa Ef. Maden, Rıza B. Gümüştane (yok), Börekçizade Rifat Ef. (Mentege), Sabit B. (Kayseri)

İsimleri okunan beyler, teşrif buyursunlar, ârayı tasnif edinceye kadar celseyi tatil ediyorum.

ÜÇÜNCÜ CELSE

Açılma saati : Z. S. 5

REİS — Reisisani Celâleddin Arif Beyefendi

KÂTIPLER : Haydar Bey (Kütahya), Muhiddin Baha Bey (Bursa)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. Neticeyi ârayı arz ediyorum :

Umuru Şer'îye Vekâletine : Seksen reyle Karaca B. Müftüsü Mustafa Fehmi Ef. intihabolunmuştur. Yalnız şurasını arz edeyim ki, reye iştirak edenlerin adedi yüz otuz yedidir. Beş müstenkifimiz var. Ekseriyeti mutlaka altmış dokuz, o halde Mustafa Fehmi Ef. seksen rey almıştır ve intihabolunmuştur. (Allah muvaffakiyet versin sadaları).

Dahiliye Umuruna : Doksan altı reyle Câmi B....

Adliye Vekâletine : Seksen üç reyle bendeniz.

Nafia Vekâletine : Yetmiş dokuz reyle İsmail Fâzıl Pş...

Hariciye Vekâletine : Yüz yirmi bir reyle Bekir Sâmî B...

Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletine : Yüz yirmi yedi reyle Dr. Adnan B...

İktisat Vekâletine : Doksan dokuz reyle Yusuf Kemal B...

Müdafaai Milliye Vekâletine : Yüz on sekiz reyle Fevzi Pş...

Erkânı Harbiyei Umumiyyeye : Yüz yirmi dokuz reyle İsmet B...

Şimdi dokuz vekil bu suretle intihabolunmuşlar, diğerleri (Maliye ve Maarif) için ekseriyet ihraz olunamamış. Maliyeye Hakkı Behiç B. altmış beş rey almış, Ferid B. kırk beş rey, Maarif için Hamdullah Subhi B. altmış rey, Dr. Rıza Nur B. kırk üç rey almışlar. O halde Maliye ile Maarif için yeniden intihap icrası lâzımgeliyor. Onun için efendim lütfen isimler yeniden yazılsın. Maliye ve Maarif.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Bunlar namzet olarak gösteriliyor. Usul dairesinde bu ikiden biri intihabolunacak değil mi efendim?

SABRÎ B. (Kastamonu) — Yine ayrı ayrı mı yazalım?

REİS — Efendim rey toplamaya başlayacağız, isimler okunacak (Kâtip Haydar B. tarafından isimleri okunan mebusan rey puslalarını sepete atmaya başladılar).

KÂTİP HAYDAR B. — İsmi okunmıyan var mı?

(Yok sadaları).

REİS — Efendim yine aynı zevattan rica ederim, lütfen teşrif edip reyleri tetkik etsinler, neticeyi âraya kadar celseyi tatil ediyorum.

DÖRDÜNCÜ CELSE

Açılma saati : Z. S. 6,30

REİS — Reisisani Celâleddin Arif Beyefendi

KÂTIPLER : Haydar Bey (Kütahya), Muhiddin Baha Bey (Bursa)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. (Ekseriyet yok sesleri)

REİS — Efendim müsaadenizle neticeyi arz ediyorum : Reye iştirak eden zevatın adedi yüz otuz iki, iki müstenkif var, ekseriyeti mutlaka altmış yedidir. Hamdullah Subhi B. Maarif için altmış altı rey almış, Dr. Rıza Nur B. kırk iki rey almışlar...

Maliye için Hakkı Behiç B. altmış dört, Ferid B. elli yedi rey almışlardır ve bittabi hiçbirisi intihabolunamamışlar, çünkü ekseriyeti mutlakaya iktiran edememişler. Onun için müsaadenizle yarın daha büyük bir ekseriyetle intihabı yapmağımızı rica ediyorum. (İnşallah

sesleri...) Ekseriyet yok, tabiidir ki, efendim (Gürültüler) müsaade buyurunuz, altmış altı ve ya elli rey ile doğru bir vekâlet olmaz. Onun için büyük bir ekseriyetle yapmak daha muvafıktır, maslahat noktai nazarından, sonra efendim yarınki ruzname, evrakı varide, intihap... Sonra mütarekenin akdinden beri tasdika iktiran ettirilmeyen mukarrerat, mukavelât ve muahedatın muteber olamayacağına dair Adliye ve Hariciye encümenlerinin kanun lâyihası, bu da ruznamemizi teşkil edecektir. Celseye nihayet veriyorum.

(Saat yedide içtimaa nihayet verildi.)